

УДК 005.336.4(4):(316.334.23+005.591.6)

Глебова А.І.

*аспірант кафедри європейської інтеграції
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана***ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОГО
МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА****EUROPEAN EXPERIENCE IN SUPPORTING INNOVATIVE
SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES****АНОТАЦІЯ**

У статті розглядається досвід Європейського Союзу в практиці розвитку та стимулювання інноваційного малого підприємництва. Проведено аналіз основних заходів наднаціональних та національних програм прямої (фінансової) та непрямої підтримки суб'єктів малого та середнього бізнесу.

Ключові слова: Європейський Союз, мале та середнє підприємництво, інноваційна політика, наднаціональне фінансування, Європейська Комісія, Європейський інвестиційний фонд.

АННОТАЦИЯ

В статье рассматривается опыт Европейского Союза в практике развития и стимулирования инновационного малого предпринимательства. Проведен анализ основных мер наднациональных и национальных программ прямой (финансовой) и косвенной поддержки субъектов малого и среднего бизнеса.

Ключевые слова: Европейский Союз, малое и среднее предпринимательство, инновационная политика, наднациональное финансирование, Европейская Комиссия, Европейский инвестиционный фонд.

ANNOTATION

The article is devoted to the experience of the European Union in practice of development and promotion of innovative small businesses. It was analyzed the main measures of supranational and national programs of direct (financial) and indirect support for small and medium businesses.

Keywords: European Union, small and medium-sized entrepreneurship, innovation policy, supranational funding, European Commission, European Investment Fund.

Постановка проблеми. Сучасна трансформація глобального бізнес-середовища в контексті формування економіки знань, поширення мережних та кластерних форм підприємницької взаємодії в умовах поглиблення інтернаціонального поділу праці обумовлює актуалізацію досліджень проблем розвитку малого і середнього підприємництва. У період, коли оптимізація бізнес-моделей ТНК призводить до скорочення зайнятої в їх підрозділах робочої сили сектор малого і середнього бізнесу (МСБ) перетворився на основного донора нових робочих місць, особливо в сфері послуг. Домінування інтелектуально-інноваційних чинників у сучасній міжнародній конкуренції покладає нові вимоги до сучасної компанії, серед яких – постійне залучення до інноваційної діяльності; участь у локальних, регіональних чи глобальних мережах науково-технічного співробітництва; більш тісна взаємодія в трикутнику знань «державна

– бізнес – наука»; більша приближеність до споживача, тощо. Належним чином оцінюючи соціально-економічний потенціал сектору МСБ, Європейський Союз включив його до пріоритетних об'єктів наднаціональної інтеграційної політики, що обумовило значну підтримку та переваги для нього в межах спільної підприємницької науково-технічної, конкурентної, регіональної, соціальної, енергетичної та інших політик ЄС.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у дослідження проблем розвитку малого інноваційного підприємництва зробили зарубіжні вчені Й. Шумпетер, П. Друкер, Г. Чесбро, Б. Санто та інші. Серед українських та російських дослідників проблем розвитку МСП в Європі варто зазначити праці І. Бортника, І. Буселя, Є. Дрозденко, Р. Умерова, О. Квасниці, Б. Мільнера, Н. Счасливої, Н. Рудь, Т. Фінк тощо. Разом з тим, у сучасній фаховій літературі бракує системного бачення моделі підтримки малого інноваційного підприємництва в ЄС. Враховуючи вищенаведену аргументацію метою статті є систематизація механізмів та інструментів підтримки малого та середнього інноваційного підприємництва в ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження. Схильність малих та середніх підприємств (МСП) до інноваційної діяльності обумовлена їх гнучкістю, простотою ієрархічних структур, а також зростаючим доступом до локальних та глобальних мереж інноваційної кооперації. Водночас малі підприємства є вкрай вразливими, оскільки нестача фінансових ресурсів може значно знизити їх схильність до інновацій, порівняно з великим бізнесом. Вирішення проблеми підвищення ефективності МСБ потребує залучення значних капіталовкладень до цього сектору, а також постійного вдосконалення організаційно-правових умов його розвитку шляхом надання податкових пільг, державних гарантій щодо захисту інвестицій, запровадження прискореної амортизації обладнання тощо. Розвинуті країни світу (передусім країни Тріади – ЄС, США, Японія) вже не одне десятиліття удосконалюють свою політику стосовно залучення суб'єктів малого бізнесу в інновацій-

ні процеси. У стратегіях економічного розвитку вони акцентують свою увагу на підтримку саме цього сектору. Наразі Європейський Союз є прикладом для наслідування в розробці послідовної політики стосовно заохочення малого інноваційного підприємництва.

Типологізація підприємств за критерієм їх розміру в ЄС забезпечує ефективність та адресність національних та наднаціональних механізмів підприємницької політики. До суб'єктів малого і середнього підприємництва належать підприємства, в яких чисельність працюючих за звітний рік не перевищує 250 осіб, річний оборот – 50 млн євро та/або валюта балансу не перевищує 43 млн євро. В ЄС на такий бізнес припадає 99% кількості усіх підприємств (понад 20 млн підприємств), які в 2012 році забезпечили 67% зайнятості (або 86,8 млн осіб) та 58% валової доданої вартості (3,4 трлн євро) [1].

Важливість малого підприємництва ЄС підтверджується принципом «Think Small First» (Спочатку подумай про мале), що є основним положенням Акту про малий бізнес в Європі. Цей принцип наголошує на тому, що інтереси МСП є пріоритетними в процесі прийняття рішень, а вжиті заходи не повинні бути тягарем для бізнесу. У поєднанні з вимогою до національних урядів перейти на принцип однократного звітування та встановленими в стратегії «Європа-2020» пріоритетними вимогами щодо перевірки впливу законопроектів на рівень міжнародної конкурентоспроможності компаній і трансакційних витрат бізнесу в межах спільного ринку ЄС він формує основу для усунення невинуватених адміністративних бар'єрів та бюрократичних перешкод для розвитку європейського підприємництва.

Сучасна європейська модель підтримки малого та середнього підприємництва є полірівневою, оскільки національні та регіональні заходи підприємницької політики суттєво доповнюються наднаціональними фінансовими, організаційно-економічними та іншими регуляторними заходами, при цьому, значний акцент

на наднаціональному рівні робиться на підтримку саме малого інноваційного підприємництва (рис. 1).

Фінансові важелі підтримки МСП закладено в бюджеті ЄС, при цьому їх точний обсяг встановити доволі важко, оскільки комплексне фінансування бенефіціари можуть отримувати не лише за спеціально призначеними програмами (мікrokредитування, інвестування та кредитного гарантування Європейського інвестиційного банку та Європейського інвестиційного фонду, CIP (2007-2013 рр.), COSME (2014-2020р.р.)), але й, насамперед, за рамковими програмами розвитку науки і технологій (Сьома рамкова програма (2007-2013 рр.), Горизонт-2020 (2014-2020 рр.)), інструментами підтримки регіональної конвергенції Європейського фонду регіонального розвитку; соціальними ініціативами Європейського соціального фонду тощо. Крім того, широкий спектр важелів підтримки МСП закладено в конкурентній, екологічній, енергетичній, транспортній політиках ЄС.

Європейська Комісія велику увагу приділяє створенню сприятливого механізму фінансування МСП, адже на початковому етапі це питання є надзвичайно гострим. Банківські позики можуть бути доволі обтяжливими для невеликих за розміром підприємств, у зв'язку з чим в ЄС створено цілу низку ініціатив, що реалізуються на наднаціональному рівні. Так, наприклад, ЄС співпрацює з фінансовими інституціями (банками, лізинговими компаніями тощо) через механізм надання кредитних гарантій, що зменшує їх ризики та збільшує обсяги кредитування МСП.

Загалом, імператив інноваційного розвитку інтеграційного союзу, закладений ще в Лісабонській стратегії (2007-2013 рр.) зберігається й надалі в діючій стратегії «Європа-2020» (2014-2020 рр.), у межах якої флагманська ініціатива «Інноваційний Союз» покликана створити необхідні передумови для інноваційної моделі розвитку ЄС. Провідним фінансовим інструментом згаданої ініціативи є програма «Горизонт 2020»

2007	2011	2013	2014	2020
Флагманська ініціатива «Інноваційний Союз»				
Сьома рамкова програма з досліджень та технологічного розвитку			Горизонт-2020	
Програма «Конкурентоспроможність та інновації» (у т.ч. суб-програма «Підприємництво та інновації»)			Програма «Конкурентоспроможність підприємств та МСП»	
			InnovFin	
Європейська мережа підприємств – EEN(з 2008 р.)				
Європейська мережа інноваційних бізнес центрів – EBN (з 1984 р.)				
Наднаціональні програми підприємницької освіти і навчання				
Заходи та програми, які реалізуються на національному рівні				
Заходи і програми, які реалізуються на секторальному, регіональному та місцевому рівнях				

Рис. 1. Система інструментів підтримки інноваційного підприємництва в ЄС

Джерело: складено автором

(2014-2020 рр.), що є наступницею Сьомої рамкової програми з наукових досліджень та технологічних розробок (2007-2013 рр.). Кожна з цих програм має свої спеціальні пріоритети та завдання щодо підтримки малого та середнього інноваційного підприємництва, реалізація яких забезпечується застосуванням широкого спектру фінансових та організаційних інструментів, інформаційно-консультативних та підтримуючих послуг (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика інструментів підтримки МСП у межах рамкових програм інноваційного розвитку ЄС 2007-2013 рр. та 2014-2020 рр.

Сьома рамкова програма з наукових досліджень та технологічних розробок	Горизонт 2020
2007-2013 роки Бюджет – 50 млрд євро	2014-2020 роки Плановий бюджет – 80 млрд євро
<ul style="list-style-type: none"> - Інвестиційні гранти за програмою «Дослідження на користь МСП» (1336 млн.) в межах секції «Потужності»; Не фінансові заходи: - Налагодження кооперації МСП з університетами, науко-дослідними центрами тощо; - Розробка та координування допомоги МСП на національному рівні; - Додаткові заходи підтримки для посилення участі МСП у конкретних дослідницьких проєктах 	<ul style="list-style-type: none"> - Інвестиційні гранти за програмою «Інновації в МСП» (616 млн євро) у межах секції «Індустріальне лідерство»: - Інструмент підтримки МСП; - Програма EUROSTARS

Джерело: складено автором на основі [2; 3]

Протягом 2007-2020 років крім вищезазначених рамкових програм з активізації інноваційної діяльності в ЄС паралельно функціонують додаткові програми, які безпосередньо націлені на підтримку МСП. Так, у період 2007-2013 рр. діяла програма «Конкурентоспроможність та інновації», яка включала три складові, у т.ч. програму «Підприємництво та інновації», яка в 2014 році була змінена програмою «Конкурентоспроможність підприємств та МСП» (табл. 2).

Протягом найближчих семи років програми «Горизонт 2020» (Horizon 2020) та «Конкурентоспроможність підприємств та МСП» (COSME – Programme for the Competitiveness of Enterprises and small and medium-sized enterprises) будуть основними інструментами для надання прямої фінансової підтримки та для створення сприятливого середовища для розвитку інноваційних МСП. Основний внесок першої програми у формування конкурентних переваг для європейських компаній полягає в наданні фінансової підтримки інноваційним проєктам (у межах Інструменту підтримки МСП– SME instrument), створення можливостей для участі у великих проєктах разом з науково-дослідними інститутами, а також у полегшенні доступу інноваційно-спрямованих МСП до певних фінансових інструментів. У свою чергу основними заходами COSME є: забезпечення доступу до фінансування підприємств, що орієнтовані на зростання, але не мають права отримати фінансування за програмою «Горизонт 2020»; створення сприятливого середовища для зростання кластерів; підтримка інтернаціональної діяльності МСП. Синергія між програмами COSME та «Горизонт 2020» забезпечується тим, що перша – зорієнтована на МСП незалежно від рівня їх інноваційної спрямованості, тоді як друга програма

Таблиця 2

Модифікація інструментів підтримки інноваційного малого та середнього підприємництва в ЄС у 2007-2013 рр. та 2014-2020 рр.

Програма «Підприємництво та інновації» (скорочено EIP) (складова програми «Конкурентоспроможність та інновації» – CIP)	Програма «Конкурентоспроможність підприємств та МСП» (скорочено COSME) (окрема програма)
Період: 2007- 2013 рр. Бюджет: 2,17 млрд євро	Період: 2014-2020 рр. Бюджет: 2,3 млрд євро
<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення доступу до фінансування через фінансові інструменти програми CIP за допомогою контрактів та грантів на різних етапах функціонування МСП; - підтримка інвестицій у технологічний розвиток, інновації, еко-інновації, трансферт технологій та розширення транскордонної діяльності; - надання ділових послуг у межах Європейської мережі підприємств (Enterprise Europe Network); - підтримка в удосконаленні інноваційної політики; - підтримка транснаціональних мереж різних суб'єктів інноваційного процесу та інноваційних компаній; - підтримка пілотних проєктів екологічних інновацій для проведення тестувань у реальних умовах інноваційних продуктів; - проведення аналітичної та просвітницької діяльності стосовно певних галузей промисловості, МСП та інноваційної політики; - розроблення пропозицій стосовно розширення співробітництва між державами-членами ЄС 	<ul style="list-style-type: none"> - заходи щодо гарантування позик для фінансових посередників (банки, лізингові компанії тощо); - інвестування фондів, які надають венчурне та мезонінне фінансування МСП для їх розширення та подальшого розвитку; - доступ до ринків за допомогою послуг Європейської мережі підприємств (Enterprise Europe Network); - підтримка підприємців за рахунок надання відповідної освіти, а також покращення ділового середовища для розвитку підприємців; - створення більш сприятливих умов для започаткування бізнесу через запровадження заходів стосовно зменшення адміністративного навантаження

Джерело: складено автором на основі [4; 5]

підтримує наукомісткі та інноваційні підприємства усіх категорій (не лише МСП).

Завдяки програмі «Горизонт 2020» компанії мають можливість ініціювати або долучитися до інноваційних бізнес-проектів, що є значущими не лише на національному, але й на глобальному рівнях. Так, інструмент підтримки МСП охоплює весь послідовний процес, що починається із планування бізнес-ідеї і закінчується її комерціалізацією, при цьому розподіл коштів здійснюється відповідно до трьох фаз інноваційного процесу, виділених Європейською Комісією. Так, на першому етапі «Концепція та попереднє дослідження» надається одноразова допомога обсягом 50 тис. євро для вивчення та оцінки техніко-економічного обґрунтування інноваційного проекту. Тривалість даного етапу становить близько 6 місяців і якщо протягом цього періоду апліканту вдається довести перспективність своєї інноваційної концепції, однак вона потребує додаткового фінансування з метою комерціалізації, то він отримує можливість звернутися за підтримкою до Фази 2 – «інноваційний проект», яка передбачає фінансування в розмірі від 0,5 до 2,5 млн євро. При цьому ЄС бере на себе 70% витрат проекту, проте в деяких випадках можливе повне фінансування. Фінансові ресурси надаються протягом 1-2 років на інноваційні проекти, котрі обґрунтовані надійним та далекоглядним бізнес-планом. Результатом даної фази має бути інноваційний продукт, процес або послуга, що є конкурентними, а також наявність нового бізнес-плану, який включає детальну стратегію комерціалізації останніх. На третьому етапі – «Комерціалізація» – пряме фінансування відсутнє, водночас провідна роль належить заходам, спрямованим на підтримку подальшого розвитку інноваційної спроможності МСП за рахунок налагодження ділових контактів з приватними інвесторами, споживачами та широкого спектру послуг на підтримку інновацій,

які надаються через Європейську мережу підприємств (Enterprise Europe Network – EEN). Додатково в межах перших двох фаз може надаватися безкоштовна наставницька допомога з метою зміцнення інноваційного потенціалу підприємства, наближення проекту до стратегічних потреб бізнесу та активізації інтернаціональної діяльності [3].

Європейська мережа підприємств була створена за ініціативою Європейської Комісії в 2008 році шляхом об'єднання мереж «Euro Info Centre» та «Innovation Relay Centre», які функціонували з 1987 та 1995 років відповідно з метою заохочення МСП до взаємного співробітництва як у межах однієї країни, так і на теренах всього ЄС. EEN має на меті розширення географічних меж діяльності підприємств шляхом надання інформаційних послуг стосовно закордонних ринків, інновацій, трансферу технологій, а також надання допомоги в пошуку закордонних партнерів. Наразі до EEN входить близько 600 організацій, серед яких – торгово-промислові палати, технологічні центри, науково-дослідні інститути, агенції розвитку з понад 50 країн світу [6].

Іншим дієвим механізмом організаційного сприяння розвитку інноваційного підприємництва є створена в 1984 році некомерційна організація Європейська мережа інноваційних бізнес центрів (The European Business and Innovation Centres Network – EBN), яка наразі включає понад 250 інноваційних бізнес центрів (Business and Innovation Centres – BICs) та інших структур, які займаються подібною діяльністю (бізнес інкубатори, інноваційні центри, центри підприємництва тощо). Діяльність EBN спрямована на поширення передового досвіду серед членів мережі, а також на надання послуг суб'єктам малого та середнього бізнесу для стимулювання їх інноваційної діяльності [7].

У межах програми «Інновації в МСП» також виділяють програму EUROSTARS, яка спрямована на підтримку МСП, що займаються розробкою і впровадженням на ринок високотехнологічних продуктів. Особливістю цієї програми є те, що вона фінансується не лише на рівні ЄС, а й з національних бюджетів 34 країн, що входять до EUREKA (Європейське агентство з координації досліджень). EUROSTARS стосується лише тих інноваційних проектів МСП, які мають транснаціональний характер, а їх тривалість не перевищує 3 роки. На період 2014-2020 рр. заплановано виділити 287 млн євро в межах програми «Горизонт 2020» та 861 млн євро з національних джерел [3].

Рис. 2. Механізм надання мікrokредитів [8]

Однією з найголовніших інституцій, що надає фінансову підтримку МСП є Європейський інвестиційний фонд (ЄІФ), який належить Європейському інвестиційному банку (ЄІБ). Діяльність ЄІФ стосовно допомоги МСП реалізується в трьох напрямках: інвестування в статутний капітал, надання гарантій та мікрофінансування. Однак ЄІФ не надає прямого фінансування, допомога надається через залучення в процес приватних фінансових посередників (банки, гарантійні фонди, лізингові компанії тощо).

Найбільш широко розповсюдженою є програма мікрокредитування, що є спільною ініціативою Європейської Комісії та ЄІБ. Вона спрямована на більш вразливих з точки зору доступу до фінансування суб'єктів підприємництва – фізичних осіб-підприємців та мікропідприємств (де залучено менше 10 працюючих), адже через їх незначний розмір їм досить важко знайти кошти як для створення бізнесу, так і для подальшого його розширення. Механізм надання мікрокредитів зображено на рисунку 2.

Під егідою програми «Горизонт 2020» було започатковано ще одну спільну ініціативу Єврокомісії та Європейського інвестиційного банку стосовно фінансової підтримки інноваційної підприємницької діяльності – «InnovFin». Протягом наступних 7 років планується виділити 24 млрд євро для фінансування наукових досліджень та інновацій підприємств будь якого розміру. Прогнозується, що наприкінці 2020 року вкладені кошти зумовлять приріст кінцевих інвестицій у НДДКР в обсязі 48 млрд євро [9].

Для моніторингу доступу МСП до джерел фінансування Європейська комісія розробила спеціальний індекс – SME Access to Finance (SMAF), який розраховується як для ЄС у цілому, так й для кожної країни-члена угруповання окремо. SMAF розраховується на основі двох суб-індексів – перший з них аналізує доступ до кредитних коштів (ринок позичкового капіталу), а другий – до інвестицій (ринок власного капіталу). Відправною точкою для розрахунку індексу береться 2007 рік, відносно якого відображаються позитивні/негативні зміни в легкості отримання фінансування малими підприєм-

ствами протягом наступних років. На рисунку 3 зображена загальна тенденція в покращенні умов доступу до фінансування після кризового 2008 року. Це пояснюється перш за все зменшенням відсоткових ставок по кредитах у багатьох країнах ЄС. Найбільшого прогресу за останні 5 років у збільшенні значення індексу SMAF мають Франція, Австрія та Фінляндія (зростання в 2013 році приблизно на 25% порівняно з 2007 роком), а Греція, Кіпр та Румунія, навпаки показали зменшення – приблизно на 20% [10].

Крім фінансових інструментів ЄС активно застосовує спеціальні програми навчання, що стимулюють молодих підприємців започаткувати власний бізнес. Так, у рамках Європейського тижня МСП (European SME Week) зацікавлені особи можуть дізнатися про локальні, регіональні, національні та наднаціональні заходи стосовно підтримки мікропідприємств та МСП. Паралельно в ЄС функціонує освітня програма ERASMUS для молодих підприємців, що дає їм можливість обмінюватися досвідом щодо відкриття або розвитку бізнесу з колегами з інших європейських країн [11].

В Європейському Союзі значного поширення набула кластерна політика. За визначенням Європейської Комісії, кластери представляють собою групу підприємств (як правило, МСП) та інших суб'єктів, які тісно співпрацюють у межах певної території [12]. Географічна концентрація підприємств сприяє зростанню їх інноваційності, створенню робочих місць, збільшенню активності в сфері створення міжнародних товарних знаків та реєстрації патентів на винаходи. З метою сприяння кластерній політиці в ЄС було створено спеціальний ресурс – The EU Cluster Portal – який надає інформацію стосовно існуючих європейських кластерних ініціатив.

Однак кожна країна ЄС має свою специфіку в підтримці інноваційного підприємництва. Згідно з дослідженням «Global R&D Funding Forecast 2014», яке щорічно проводиться журналами «R&D Magazine» та «Battelle», лідерами у фінансуванні НДДКР є такі європейські країни як Фінляндія (валові витрати на НДДКР становлять 3,5% ВВП), Швеція (3,4%), Данія (2,9%), Німеччина (2,9%), Австрія (2,8%), Франція (2,3%) [13]. З даного рейтингу випливає, що саме країни Скандинавії використовують науково-технічний фактор в якості головного інструменту стратегії розвитку економіки. Так, у Фінляндії існує мережа центрів досконалості, які здійснюють безоплатне фінансування проектів на самій ранній стадії їх життєвого циклу. Країна є одним із світових лідерів у сфері формування мереж цільових технопарків, які надають можливість МСП тимчасово приєднуватися до своєї структури, як правило, на 2-5 років [14, с. 23]. В Іспанії також великого поширення набула мережа бізнес-інкубаторів (або як їх ще називають

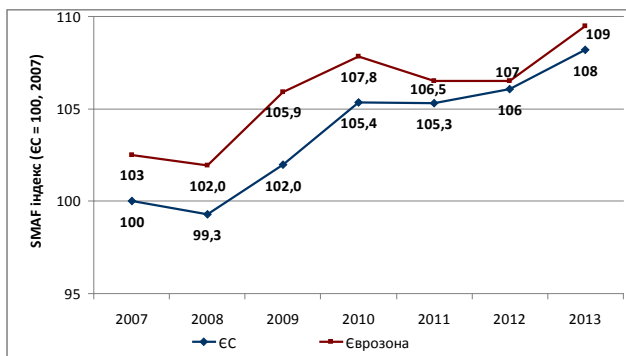

Рис. 3. Зміни індексу SMAF по ЄС за 2007-2013 роки (якщо ЄС 2007 = 100) [10]

в Європі – VICS), які, як правило, розташовані в технологічних парках, та які забезпечують наявність міжфірмового співробітництва в сфері наукової та інноваційної діяльності. Як і у Фінляндії, іспанські МСП знаходяться в таких мережах протягом обмеженого терміну (3-5 років), протягом якого вони отримують консультативну підтримку для посилення свого інноваційного потенціалу [15, с. 99]. У Німеччині суб'єкти малого та середнього підприємництва крім можливості отримання пільгового кредитування, можуть скористатися перевагами податкових пільг. До того ж у межах федеративних програм інноваційно-спрямовані підприємства мають можливість отримати кошти із спеціальних фондів для фінансування технологічних розробок (від етапу створення до виходу кінцевого продукту на ринок) [16, с. 312]. У Великій Британії фінансова підтримка МСП переважно здійснюється на державному рівні та охоплює наступні напрями: допомога безробітним та молоді щодо започаткування та розширення власного бізнесу; гарантування кредитів, які банки надають суб'єктам малого підприємництва; розробка програм підтримки МСП на місцевому рівні через мережу регіональних бюро [17, с. 182].

Як вже зазначалося раніше, доступ МСП до фінансування в кожній країні ЄС є неоднаковим через свою специфіку національних програм підприємництва та різну діяльність посередників. До того ж кожна програма/посередник може стосуватися конкретного етапу в розвитку підприємництва (від створення до його розширення). У таблиці 3 зазначені найпоширеніші програми стосовно фінансування МСП у таких європейських країнах як Франція, Німеччина, Швеція, Велика Британія та

Таблиця 3

**Інструменти фінансування
в залежності від видів їх джерел
та етапів розвитку МСП [18]**

Етап розвитку МСП	Позики	Гарантії	Венчурні фонди
Перед початковий	ALMI		SSF, HTGF
Початковий	ALMI, PPA, FB	EFG	SSF, HTGF
Старт-ап	ALMI, FB	EFG, FP	
Початок зростання	ALMI, KfW-U, CDP	EFG, FP	
Розширення	ALMI, KfW-U, CDP	EFG, FP	

Примітка:

Франція – PPA (Participatif d'Amorçage) та CDP (Contrat de Développement Participatif);
Німеччина – HTGF (High-Tech Grunder fonds) та KfW-U (KfW Unternehmerkredit);
Польща – FB (The Pierwszy Biznes) та FP (Fundusze Rozwojowe);
Швеція – позикова схема ALMI;
Велика Британія – схема EFG (Enterprise Finance Guarantee), а також SSF (Scottish Seed Fund)

Польща. Деякі програми (наприклад, ALMI в Швеції) можуть надавати фінансові кошти підприємствам на будь-якому етапі його розвитку, тоді як інші (наприклад, FB у Польщі, CDP у Франції) мають певні обмеження [18].

Висновки. Сучасний етап світогосподарського розвитку характеризується активним залученням підприємництва в національну інноваційну політику. Сьогодні ЄС є прикладом для наслідування в створенні та поширенні інноваційного підприємництва. Він приділяє значну увагу питанню формування необхідних умов для розвитку малого і середнього бізнесу, який є інноваційно спрямованим. Тому на рівні інтеграційного угруповання діє значна кількість наднаціональних програм, які орієнтовані як на надання фінансової підтримки МСП, так і на створення сприятливого інституційного середовища. Крім того, заходи, що реалізуються на національному рівні разом із наднаціональними дають синергетичний ефект поліструктурної системи підтримки малого інноваційного підприємництва в ЄС.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Annual Report on European SMEs 2012/2013. European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/supporting-documents/2013/annual-report-smes-2013_en.pdf.
- FP7-SME – FP7 – Research theme: Research for the benefit of SMEs. European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cordis.europa.eu/programme/rcn/862_en.pdf.
- Innovation in small and medium – sized enterprises. HORIZON 2020. European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2014_2015/main/h2020-wp1415-sme_en.pdf.
- Entrepreneurship and Innovation Programme (EIP). European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/cip/eip/index_en.htm.
- Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises. European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/cosme/index_en.htm.
- Enterprise Europe Network. European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://een.ec.europa.eu/>.
- The European Business and Innovation Centres Network – EBN [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ebn.be/>.
- European Progress Microfinance Facility. European Investment Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eif.org/what_we_do/microfinance/progress/index.htm.
- InnovFin. European Investment Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eib.org/products/blending/innovfin/index.htm>.
- SME Access to Finance Index. European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/data/enterprise-finance-index/index_en.htm.
- Thinking Big for Small Businesses. What the EU does for SMEs. European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/thinking_big_en.pdf.

12. EU Cluster Portal. European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/cluster/index_en.htm.
13. 2014 Global R&D Funding Forecast. Battelle, R&D Magazine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rdmag.com/sites/rdmag.com/files/gff-2014-5_7%20875x10_0.pdf.
14. Дрозденко Е.Б. Государство и бизнес в инновационной экономике: зарубежный опыт партнерства / Е.Б. Дрозденко // Биржа интеллектуальной собственности. – 2009. – № 9. – С. 21-26.
15. Умеров Р.Е. Використання зарубіжного досвіду інноваційного розвитку малого і середнього бізнесу [Текст] / Р.Е. Умеров // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 6. – С. 96-105.
16. Финк Т.А. Реализация программ поддержки малого и среднего бизнеса в условиях рыночной экономики [Текст] / Т.А. Финк // Молодой ученый. – 2013. – №4. – С. 311-314.
17. Квасниця О. Особливості державної підтримки малого бізнесу у зарубіжних країнах [Текст] / О. Квасниця // Світ фінансів. – 2012. – Вип. 2. – С. 177-187.
18. Evaluation of Member State Policies to Facilitate Access to Finance for SMEs [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/guide-to-funding/indirect-funding/files/evaluation-of-national-financing-programmes-2012_en.pdf.